

Pakri pank

Põhja-Eesti paekalda kõrguseks Pakri neemel on 25 meetrit, astang ulatub enamasti otse merre. Pakri neeme paekallas on tüüpiline murrutuspank, kusjuures murrutuskulpad on väga mitmesugustes kivimites. Poolsaare tipus näiteks juba Kambriumi liivakivis. Mere murrutuse ja kivimite lõhelisuse tõttu on paekaldal sageli varinguid.

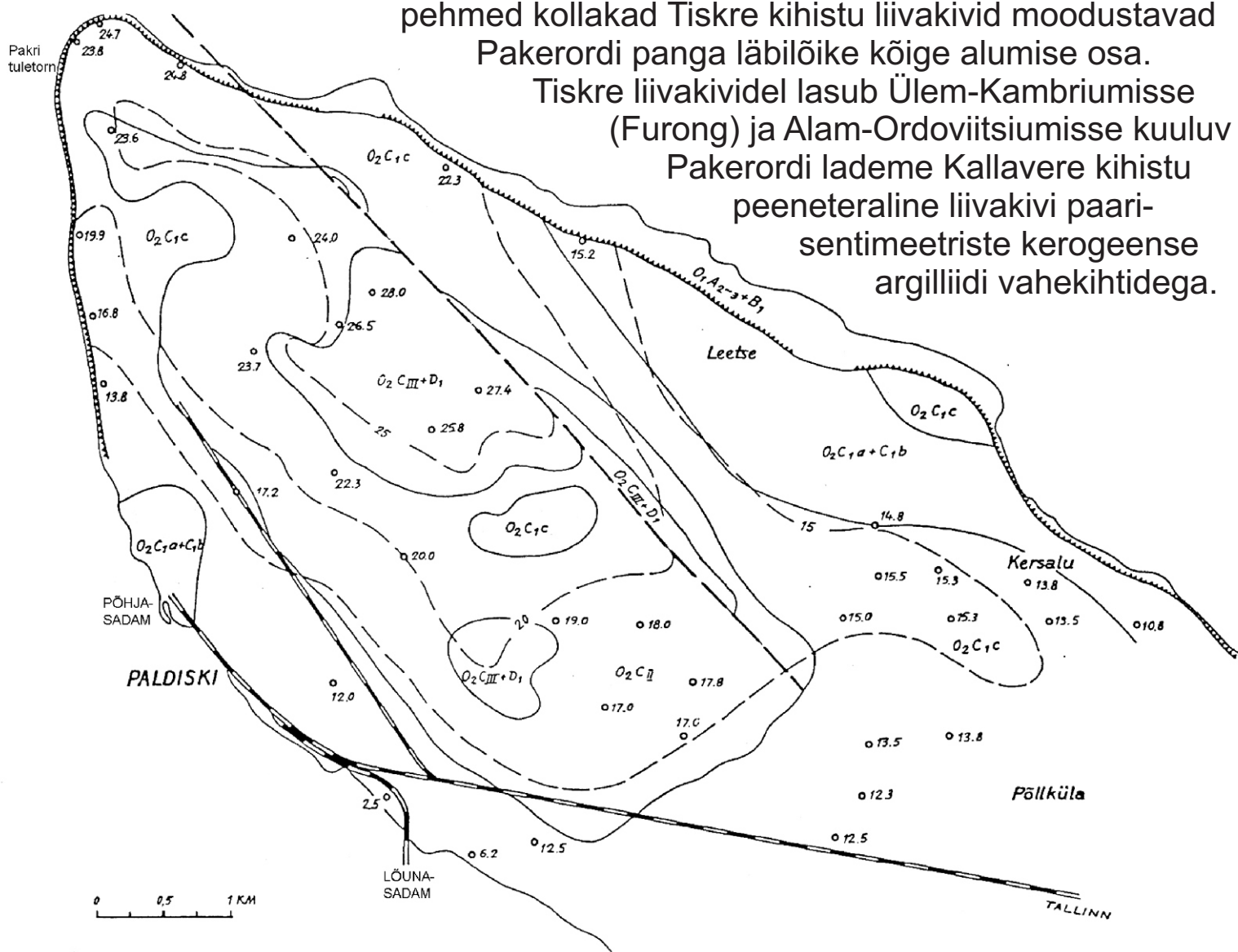
Pakri poolsaare geoloogiline läbilõige ulatub Alam-Kambriumi Tiskre kihistu liivakividest kuni Kesk-Ordoviitsiumi Uhaku lademe Kõrgekalda kihistiku lubjakivideni (joonis 1).

Tänu Pakri poolsaare pikkusele on selgelt näha Kambriumi ja Ordoviitsiumi kivimikihtide kallakus ja paksuse muutused (joonis 2). Paljanduvate liivakivide, graptoliitargilliitide ja lubjakivide kujunemise aega võib hinnata umbes 60 miljoni aasta jooksul toimunuks. See annab ka umbkaudse ettekujutuse ajast, mille vältel mereelustikus toimunud muutusi on seal võimalik jälgida (Nõlvak & Hints, 2000). Vara-Kambriumi madalmeres umbes 530 miljonit aastat tagasi settinud

pehmed kollakad Tiskre kihistu liivakivid moodustavad

Pakerordi panga läbilõike kõige alumise osa.

Tiskre liivakividel lasub Ülem-Kambriumis (Furong) ja Alam-Ordoviitsiumisse kuuluv Pakerordi lademe Kallavere kihistu peeneteraline liivakivi paarisentimeetriste kerogeense argilliidi vahekihtidega.

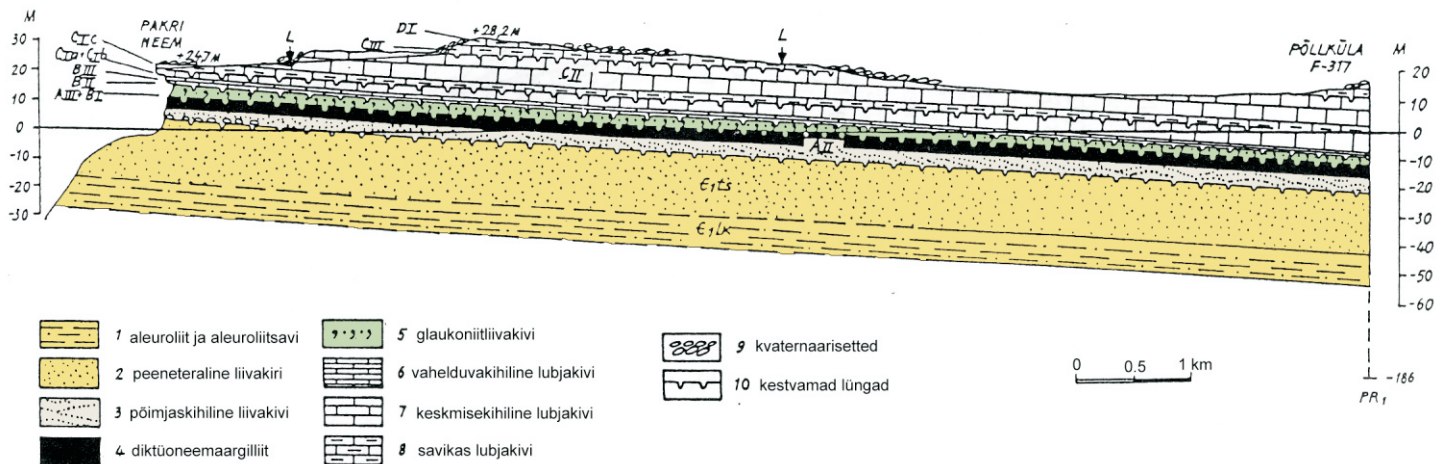

Joonis 1. Pakri poolsaare aluspõhja geoloogiline kaart (Einasto & Mens, 1996)

Pakerordi lademe alumisel piiril on jälgitav basaalkonglomeraat, mis koosneb tumedatest hästiümardatud veeristest ja ümbersetitatud aluskihtidest lahtirebitud kamakatest. See kiht tähistab pikaajalist settelünka. Kambriumi ja Ordoviitsiumi ajastu piiri on väga raske leida, sest kivimiliselt koostiselt on läbilõige sama, Ordoviitsiumi algust määratakse mikrofossiilide järgi.

Pakerordi läbilõikes järgnev tumepruun savikivim - graptoliitargilliit paljandub siin suures paksuses - 4,6 m. See kergesti õhukesteks liistakuteks lagunev kiltsavi kuulub põlevkivide hulka ja esindab Pakerordi lademe Türisalu kihistut. Neil kiltsavidel lasuv õhuke kollakashall savi kuulub Varangu lademesse. Savile järgneb umbes 4 meetri paksuselt glaukoniitliivakivi, mis kuulub Leetse kihistusse. See osa läbilõikest on pude ja kergesti erodeeritav.

Neil pudedatel kivimitel lasuvad pangajärsakuga algavad erinevate ajastute lubjakivid, mis on kohati väga õhukesed, mis viitab lünkadele omaaegses settimises.

Joonis 2. Pakri poolsaare geoloogiline läbilõige (Einasto & Mens, 1996)

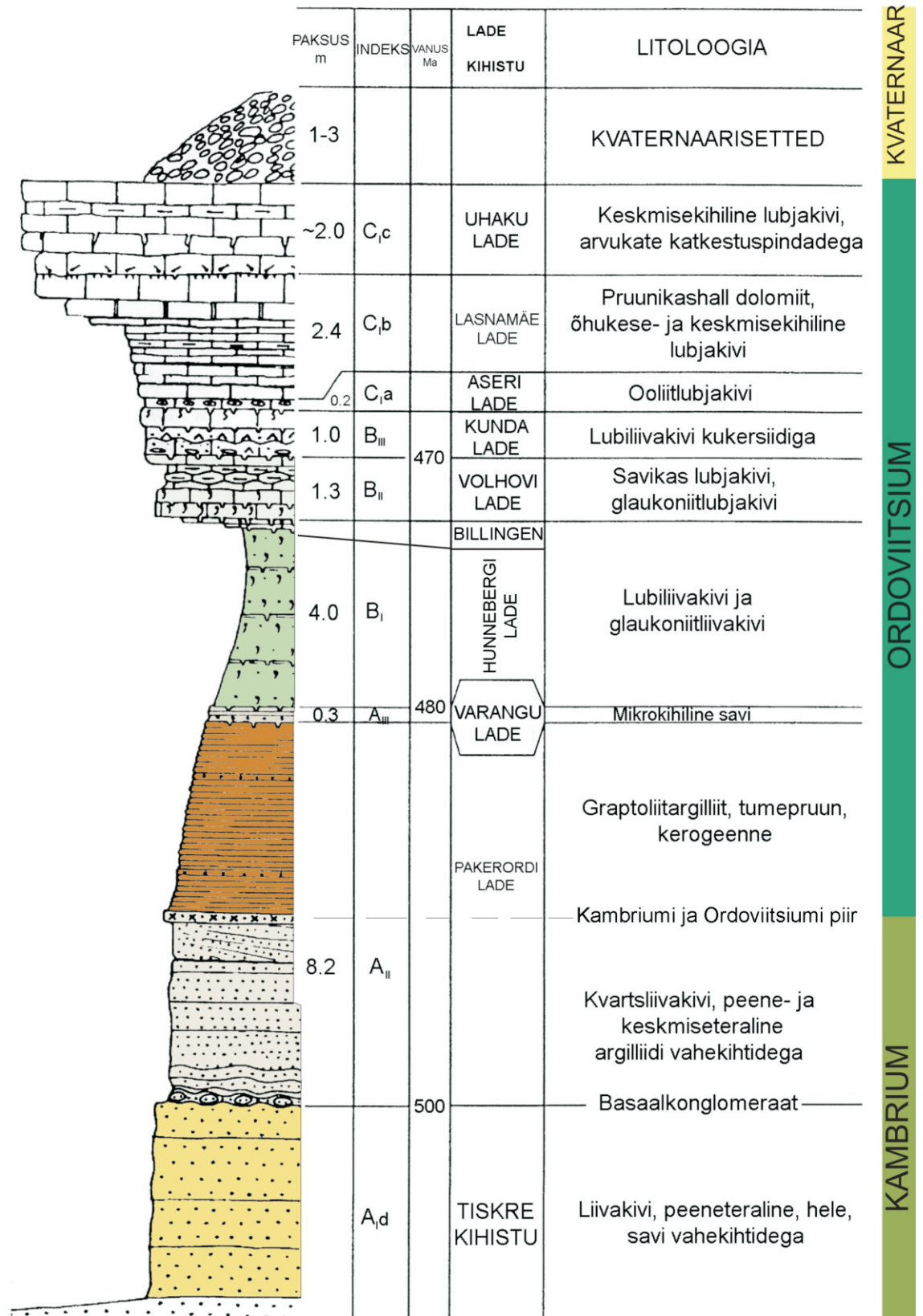
Geoloogiline läbilõige Pakri poolsaare tipus

Kesk-Ordoviitsiumi lubjakivid Paldiski lähedal

Poolsaare lääneranniku Paldiski poolses, pangajärsakuga algavas läbilõikes levivad valdavalt lubjakivid ja Leetse glaukoniitliivakivi ülemine pool.

Paldiski linnas Põhja- ja Lõunasadama vahelisel alal paljanduvad Ordoviitsiumi ajastul tekkinud lubjakivid ja lubiliivakivid (vt joonis 3).

Pakri neeme geoloogiline profiil (Einasto & Mens, 1996)